

TULEEKO TURVALLISUUS ENNEN KAIKKEA?

WISE REPORT 6/2016

Turvallisuuspoliittinen akatemia, 2. päivä

11.11.2016, Postitalo, Helsinki

I PANEELI:

MITÄ ON TEHTÄVÄ, JOTTA ELÄMME TURVALLISESTI 20 VUODEN KULUTTUA?

Keskustelijat:

Alexander Connal, MSc (Crisis and Security Management), SaferGlobe & Kanavat auki – hankkeen edustaja

Tarja Mankkinen, kehittämisspällikkö, sisäministeriö

Karim Peltonen, varautumisjohtaja, SPEK

Pekka Reinikainen, kansainvälinen vaikuttaminen ja viestintä, Suomen Punainen Risti

Juontajana Anne Palm, toiminnanjohtaja, WISE

Tarja Mankkinen sisäministeriöstä kiitteli, että järjestetään tällaisia tilaisuuksia, joihin kokoontuu kaikenlaista ihmisiä. Mankkinen haluaisikin, että voisimme yhä enemmän luopua siiloajattelusta turvallisuuspolitiikasta keskusteltaessa. Päätöksiä tehdessä on huomioitava yhteiskunnan monimuotoisuus sekä muistettava, ettei turvallisuutta tehdä pelkästään virkamiehille vaan kaikille kansalaisille. Mankkinen esitteli yhtenä esimerkkinä sisäministeriössä laaditun väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennaltaehkäisyn toimenpideohjelman, joka on saanut paljon huomiota ja kiitosta. Mankkinen haluaisikin korostaa valmisteilla olevan sisäisen turvallisuuden strategian osalta erityisesti sitä, että vaikka itsessään sisäisen turvallisuuden käsitteleminen paperilla on hienoa, on sen toimeenpano vielä tärkeämpää. Toimeenpanolla vaikutetaan ihmisten arkeen, ja näin ollen strategialla kosketetaan kaikkia. Toimintaa tukevia strategioita tarvitaan kovasti, sillä aika kuluu myös nopeasti, tilanteet muuttuvat sekä odotukset strategioista kasvavat.

Mankkisen mukaan isoin asia tällä hetkellä turvallisuudelle on polarisaatio. Tämä näkyy kaikkialla: niin ihmisten hyvinvoinnissa kuin turvallisuudessa. Tämän takia olennaista onkin, miten voidaan osallistuttaa kaikki ihmiset yhteiskunnassa toimimaan ja saamaan merkityksen. Yhtenä esimerkkinä on USA:n vaalit tuloksesta, jossa polarisaatio on todella rajua.

Pekka Reinikainen Suomen punaisesta rististä puhui pakolaisuudesta, jota hän pitää yhtenä maailman suurimmista ongelmista. Vuonna 2015 pakolaisia oli kaiken kaikkiaan 65,3 miljoonaa, mikä on kaikkien aikojen ennätys. Näistä 65 % on maiden sisäisiä pakolaisia. Vaikka mediassamme esitetään pakolaisuutta usein länsimaiden näkökulmasta, pakolaiskysymys on ennen kaikkea maailmanlaajuinen asia. Pakolaiskysymyksen polttopiste on joko itse tapahtumamaassa tai sen naapurimaissa. Suomessa pakolaisia on tästä kokonaismäärästä 0,05 %. Tämän perusteella pakolaisongelma on ennen kaikkea jossain muualla kuin Suomessa. Sen sijaan, että pakolaiset ”häiritsisivät” yhteiskuntaamme haluamalla tänne, ensisijaisesti he haluavat pysyä kotimaissaan tai lähellä niitä.

Reinikainen kertoi, että katastrofipakolaisten määrä on suurempaa kuin konfliktipakolaisten. Lisäksi katastrofipakolaisuus eroaa maantieteellisellä sijainnillaan konfliktipakolaisuudesta – katastrofipakolaiset tulevat useammin Kaakkois-Aasiasta kuin Lähi-idästä.

Eurooppaan pakolaisia on vuoden 2015 alusta lukien tullut 1,4 miljoonaa. Tämän hetkisten tietojen mukaan Kreikkaan tulleiden määrä on romahtanut, kun taas esim. Espanjaan tulleiden määrä on noussut. Lisäksi Välimeren hukkuneiden määrä on lisääntynyt. Reinikainen esitteli myös karttadataa vertailemalla Euroopan ja Libanonin maapinta-aloja näiden kummankin isännöidessä osapuilleen yhtä suurta pakolaisten joukkoa. Jos pieni Libanon selviää, kyllä Euroopan yhteisön tulee myös selvitä.

Vuonna 2015 Kansainvälinen siirtolaisjärjestö IOM suoritti kyselyn irakilaisille pakolaisille, miksi ovat lähteneet alueeltaan. 80 % vastaajista ilmoitti, ettei Irakissa ole mitään toivoa tulevastakin. Reinikainen esittelikin tämän johdosta ns. vonnegutilaisen maailman: jakoaidan toisella puolella eletään normaalisti, mutta aidan toisella puolella toivo tulevastakin on pysyvästi poistettu. kun elämän

tarkoitus katoaa, katoaa lopulta myös ihmisyys. Tätä on nähtävissä kaikkialla maailmassa, saman suuntaisena jopa Suomessa.

Reinikainen painottikin kriisin- ja konfliktin ratkaisu-ulottuvuuksia. Parasta olisi painottaa juuri kehitysyhteistyötä, joka on ensimmäinen ulottuvuus ja selkeästi edullisempi kuin muut. Ulottuvuuksien kulujen hinta nousee vain sitä mukaa, miten noustaan ulottuvuuksien portaitossa ylöspäin. Toinen porras on humanitaarinen apu, kolmas on siviilikriisinhallinta, neljäs on sotilaallinen kriisinhallinta ja viides lopulta kotimaiset kulut, jotka tulevat, kun tilannetta yritetään ratkaista täällä omassa maassamme. Reinikainen esittelikin, että vuonna 2016 on Suomessa valtion budjetista käytetty 843 miljoonaa euroa pakolaisten täällä aiheuttamiin kuluihin, kun taas kehitysapuun budjetoitiin 493 miljoonaa euroa. Kehitysapuun leikkausten jälkeen varatulla 493 miljoonalla pitäisi tulevaisuudessa muka kyetä estämään se, että jatkossa joutuisimme maksamaan 843 miljoonaa kriisinhallinnan epäonnistumisen kotimaisina kustannuksina. Luvut ovat Reinikaisen mielestä vähimmilläänkin väärin päin.

Reinikainen painotti, että meillä on olemassa riski täysin hallitsemattomaan humanitaariseen kriisiin. Maailmassa on 40 valtiota, joissa tilanne on todella paha: heikko terveystaso, äärimmäinen köyhyys, valtiot hauraita ja niissä on riski kokea ilmastonmuutoksen seuraukset erityisen voimakkaasti. Maailman väestöstä 12 % asuu näissä maissa.

Meidän tulisi nyt ennaltaehkäistä ja toimia. Ilmastonmuutoksen aiheuttamat katastrofit tulevat iskemään myös kehittyneisiin maihin vähentäen niiden kykyä rahoittaa humanitaarista apua ja kehityspolitiikkaansa muualla. Valmistautumattomassa maailmassa saattavat edessä olla ennen kokemattomat mittasuhteet saavat uudet kansainvaellukset. Kehitysavulla voidaan ennaltaehkäistä uusien kriisien ja konfliktien syntyä ja eskaloitumista. Reinikaisen mukaan voisimme ottaa keskusteluun uudet kaksi ulottuvuutta, jotka muistuttavat meitä siitä, mitä kehitysavulla tehdään: sillä tarjotaan ihmisarvoinen elämä sekä ylläpidetään uskottavaa toivoa huomista. Reinikainen päätti alustuksen kiinalaiseen sananlaskuun: ”Ellemme muuta suuntaa, päädyimme sinne minne olemme matkalla”.

Karim Peltosen (Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö)

mukaan sisäisen turvallisuuden toimintaympäristö vaikuttaa kokonaisturvallisuuteen, mutta myös kokonaisturvallisuus vaikuttaa sisäiseen turvallisuuteen; kaikki vaikuttaa kaikkeen. Suomella on ollut hänen mielestään vahva perinne varautua sotaan, mutta 1990-luvulta alkaen uhkien luonne monimutkaisempi mikä haastaa varautumisen. Hän kysyikin, miten esimerkiksi tulipalosalon ja pakolaiskriisi liittyvät yhteen sisäisen turvallisuuden sisällä?

Peltosen mukaan meillä on kyky reagoida kriisiin niin yksilön kuin yhteisöjen tasolla ja kyky kehittää resilienssiä, jottemme romahda. Peltonen puhui polarisaatiota, joka on yksi esimerkki ilmiöstä, joka vaikuttaa erityisesti ruohonjuuritasolla. Esimerkiksi kaupungistuminen vaikuttaa Suomessa siihen, miten palveluita tarjotaan. Miten koko maa pidetään suojattuna ja turvallisena, kun alueelliset lähtökohdat eriytyvät voimakkaasti? Peltonen herätteli huolta myös taloudellisesta eriarvoistumisesta. Onko tilanne tulevaisuudessa se, että varakkaat yksityiset ihmiset voivat ostaa palveluita yksityisiltä turvallisuusalan yrityksiltä, ja vähävaraisille jää vaihtoehdoksi ostaa turvautuminen julkisen sektorin tuottamiin huonoihin turvallisuuspalveluihin? Myös väestön ikääntyminen herättää huolta. Miten infrastruktuurin häiriöt vaikuttavat siihen, miten ikääntyneet ihmiset selviävät niistä? Miten voimme turvata heikoimpien turvallisuuden? Peltosen mielestä haastavinta onkin reagoida ilmiöihin, jotka tapahtuvat hitaasti. Yksilöiden lähtökohdat eriytyvät hitaasti ja huomaamatta. Yhteiskunnan teknistyminen asettaa myös haasteita ja synnyttää haavoittuvuuksia sekä uusia uhkia, kuten Lappeenrannan kaukolämpöjärjestelmän hakkerointi osoitti. Tekninen kehitys voi myös olla mahdollisuus ja keino estää eriarvoisuutta.

Alexander Connalin mukaan nuoret tarvitsevat konkretiaa. Pelkkä kuunteleminen ja kommunikoiminen nuorten kanssa eivät riitä, vaan tarvitaan myös aktiivista toimintaa nuorten aseman parantamiseksi. WISEn Kanavat auki –hanke on avannut väyliä tähän. Hankkeen perusteella voidaan jo sanoa, että nuorissa on osaamista ja pienilläkin resursseilla nuoret saavat paljon aikaiseksi.

Syrjäytyminen on Connalin mukaan tällä hetkellä nuorten suurin ongelma. Monet päättäjät mielellään kommunikoivat ja haluavat investoida nuoriin, mutta todellisuus on toista: työllisyysvaatimukset ovat

liian kovia nuorille ja usein harjoittelukierre voi olla se suurin este työllistymiselle ja vakinaistamiselle. Nuorisovaltuustot kuulostavat todella kivoilta, mutta onko niillä oikeasti mitään konkreettista vaikutusta päätöksentekoon?

Connalin mukaan se mikä tuo nyt turvan nuorille, ei välttämättä tuo enää 20 vuoden päästä. Jos ennen kiusattiin vain koulussa, nyt kiusaaminen seuraa myös kotiin sosiaalisen median välityksellä. Tämän myötä ennakoiva työ onkin hyvin tärkeää.

Avauspuheenvuoroja seurasi vilkas keskustelu. Mankkinen korosti toivon merkitystä. Suomalaiset, kansa ja poliitikot, rakastavat peuhaamista huononolontunteessa. Meidän tulisi satsata ihmisyyteen ja antaa mahdollisuus toivoon. Nykyään tuntuu siltä, että faktat eivät enää merkitse mitään vaan pelkät mielikuvat, joita esimerkiksi äärioikeisto voi hyödyntää ja lietsoa pelkoa. Kuitenkin tosiasiat merkitsevät aina. Kaikki ongelmat ovat ratkaistavissa, meidän tulee voimaannuttaa ihmisiä.

Peltonen myös korosti ihmisyyttä. Ihminen pitäisi nostaa keskiöön ja ihmiset tehtävä tarpeellisiksi laskennallisilla menetelmillä. Ehkä ihmiset, jotka ymmärtävät laskettavia asioita sekä talouden kieltä, ymmärtäisivät siten ihmisiä.

WISEn puheenjohtaja Tarja Kantola kommentoi, että maailma on muuttunut ja pakolaiskriisi muutti ihmisten ajattelua. Monet ihmiset löysivät kanavan toimia pelkojen lisäksi. He alkoivat auttaa. Kirkot ovat olleet yötä myöten auki hädänalaisille ja 200 vapaaehtoista on ollut auttamassa.

Pekka Reinikainen pohti kollektiivisen uhan ja toivottomuuden hoitamista. Tärkeintä hänen mielestään on hoitaa asiaa paikan päällä. Reinikaisen mukaan perheenyhdistämisen heikentäminen on typeryyttä. Tärkeintä kotouttamisessa on, että ihmiselle tärkeät ihmiset ovat lähellä. Nykyinen järjestelmä aiheuttaa varmasti uusia suuria ongelmia.

Mankkinen puhui, että ihmisten tietoisuus oikeuksistaan on kasvanut, mikä on hyvä asia, mutta samalla se on lisännyt valitusten määrää. Vastuullisuuden halu kaventaa toimintaa. Mankkinen vastasikin kysymykseen, mitä voisimme tehdä paremmin. Hänen mielestään realismi on avain. Meidän tulisi kehittää erilaisia työkaluja

II PANEELI:

VAIKUTTAAKO SISÄINEN TURVALLISUUS JO LIKAA ULKO- JA TURVALLISUUSPOLITIikkaAMME?

Keskustelijat:

Antti Häikiö, neuvotteleva virkamies, sisäministeriö

Kaari Mattila, toiminnanjohtaja, Ihmisoikeusliitto

Krista Mikkonen, kansanedustaja

Juha-Antero Puistola, vanhempi osastoesiupseeri, Turvallisuuskomitean sihteeristö

Juontajana Jarmo Mäkelä

Jarmo Mäkelä avasi muistuttamalla, kuinka olemme Suomessa naureskelleet siitä, että ruotsalaiset tulivat toistakymmentä vuotta siihen tulokseen, että rauha on laskeutunut Itämeren alueelle ikuisiksi ajoiksi, minkä vuoksi he katsoivat mahdolliseksi luopua sekä yleisestä asevelvollisuudesta että aluepuolustuksesta.

Meillä tehtiin toisin: Asevelvollisuudesta ja aluepuolustuksesta ei luovuttu, vaikka koulutetun reservin kokoa pienennettiin ja puolustusta muutoin järjestettiin uudelleen – tosin ainakin osittain vain valtionalouden säästösyistä.

Mäkelä muistutti, että kyllä meilläkin tapahtui dramaattisia muutoksia, vaikka me emme perustelleetkaan niitä turvallisuuspoliittisilla näkökohdilla.

Ensinnäkin tultiin siihen tulokseen, ettei kylmän sodan aikainen keskitetty ulkopoliittikan johtamisjärjestelmä enää ollut tarpeen. Presidentin valtaa kavennettiin ja sitä siirrettiin hallitukselle ja eduskunnalle.

Toiseksi: kylmän sodan päättymisestä tehtiin se

johtopäätös, että Suomella ei enää koskaan tulisi olemaan sisäisiä vihollisia. Perustuslakia muutettiin, ihmisoikeuksia ja yksityisyyden suojaa vahvistettiin tavalla, joka tekee viranomaisille mahdottomaksi kansallista turvallisuutta vaarantavien hankkeiden silmälläpidon ja ehkäisemisen.

Se ettei yksityisyyden suojaan voida puuttua kansalliseen turvallisuuteen vetoamalla vaikeuttaa nyt olennaisesti sekä terrorismin että muunlaisen ulkoisen uhan torjuntaa.

Mäkelä esittikin kysymyksen sisäministeriön neuvottelevalle virkamiehelle Antti Häikiölle kysymyksen, ovatko siviili- ja sotilaalliset viranomaiset tästä huolimatta kuitenkin voineet harjoitella yhteistoimintaa terrori-iskujen tai pienten vihreiden miesten varalta?

Antti Häikiön mukaan kyllä on harjoiteltu, eikä siinä ole mitään ihmeellistä. Yhteistyötä pitää olla eri viranomaisten kanssa ja EU:n Lissabonin sopimus antaa perusteita tälle. Laki puolustusvoimista määrittelee virka-apuvastuun kuuluvan puolustusvoimille, kunnes toisin päätetään. Harjoituksia tapahtuu myös muiden maiden viranomaisten kanssa esimerkiksi laivaturmien varalta.

Mäkelä siirtyi seuraavaksi haastamaan ihmisoikeusliiton toiminnanjohtajaa Kaari Mattilaa kysymällä, ovatko kansalaisjärjestöt huolissaan tiedusteluvaltuuksien laajentamisesta sekä perusoikeuksien rajaamisesta. Miten voidaan varmistaa, ettei valvonta kohdistu kaikkiin eikä varsinkaan syyttömiin, vaan pelkästään epäiltyihin?

Kaari Mattila vastasikin, ettei mitenkään. Suomen kannalta kannattaisikin lähestyä muita maita, joilla on vastaavanlainen tilanne ja tutkia sitä. Mattila muistutti, ettei esimerkiksi Supo ole parlamenttisen valvonnan alla. Mattila suhtautuikin varovaisesti kaventamisqueihin. Hän olisi valmis hyväksymään minivalvonnan mahdollistamisen, sillä Suomessa ei ole tällä hetkellä oikeastaan mitään valvontaa. Kun monissa maissa perusoikeuksia on rajoitettu, on voitu myös mahdollistaa näiden väärinkäyttö. Mattila ehdottikin, että uuden järjestelmän luomisen sijaan tulisi meidän ottaa käyttöön jo nyt mahdollisia keinoja ja kehittää niitä. Mattila muistuttikin, että tutkimusten mukaan monesti valvonta kohdistuu syrjivästi vähemmistöihin. Se ei ainakaan lisää väestön koheesiota.

Mäkelä kysyi Juha-Antero Puistolalta laissa olevista aukoista, jotka mahdollistaisivat hybrdivaikuttamisen. Puistola vastasi, ettei aio avata aukkoa, sillä ne tukittiin vasta. Eduskunta on tehnyt raportin hybrdivaikuttamisesta, mikä on julistettu salaiseksi, koska se paljastaisi mihin kohteisiin kannattaisi vaikuttaa. Hän kuitenkin kertoi mitä hybrdivaikuttamisella tarkoitetaan: yhteiskuntaan yhtäaikaista ja yllättävää vaikuttamista eri keinoilla. Puistola myös kommentoi tiedustelumahdollisuutta. Meillä tulisi hänen mielestään olla mahdollisuus tiedusteluun, sillä on maita, jotka kieltäytyvät tällä hetkellä yhteistyöstä Suomen kanssa. Nykyisiin kriiseihin pitäisi olla nopeampia ja laillisia välineitä, jotta voidaan reagoida kriisinhoidossa.

Seuraavaksi Mäkelä siirsi kysymyksensä kansanedustaja Krista Mikkoselle. Hän kysyi Mikkoselta ovatko poliittiset erot kasvaneet Suomessa. Ovatko mielipiteet turvallisuuspolitiikan asioista eronneet toisistaan ja onko Suomessa ulkopoliittisia linjaeroja?

Krista Mikkonen totesi, että Suomen ulkopoliittikkaa on luonnehtinut setämies-keskustelu. Onneksi on kuitenkin tapahtunut muutosta, sillä keskusteluun pääsevät osallistumaan nyt niin naiset, tutkijat kuin kansalaisetkin esimerkiksi sosiaalisessa mediassa. Strategioilla halutaan tehdä yhteistä linjaa. Ulkoministeri Timo Soini puhuu ulkomailla Suomen virallisen linjan mukaisesti, toisin kuin omille kannattajilleen kotimaassamme. Keskustelu on kaiken kaikkiaan hyvää, moniäänistä ja avointa.

Tässä vaiheessa yleisö pääsi myös esittämään kysymyksiä. Yleisö esitti, että ydinkysymys tällä hetkellä on yksityisyyden ja yhteisöllisyyden välinen turvallisuus. Terroristien lonkerot ulottuvat myös Suomeen asti ja vastapuoli pyrkii hyödyntämään naiivia lainsäädäntöä. Terroristit ovat aina askeleen edellä ja hybrdivaika on todellista. Poliisi ei voi myöskään puuttua kaikkiin asioihin, sillä ei ole resursseja, taitoja sekä monimuotoisten tilanteiden vuoksi.

WISEn toiminnanjohtaja Anne Palm totesi, ettei hänen mielestään Suomessa vallitse enää ulkopoliittinen konsensus. Esimerkiksi ulkopoliittikkaamme selkeästi kuuluvista ihmisoikeuksista on tällä hetkellä hyvin erilaisia näkemyksiä. Hän kysyi, miten voidaan sisäisen turvallisuuden perusteella rajoittaa

oikeuksia.

Krista Mikkonen vastasi, ettei Suomessa vallitsekaan enää konsensus. Se ei näy kuitenkaan virallisissa papereissa. Ihmisoikeudet ovat Suomen ulkopoliitikan tärkein asia, mutta on täysin eri asia, miten se näkyy käytännössä ja politiikassa. Tästä yhtenä esimerkkinä on SaferGloben julkistama asevientiraportti, joka totesi Suomen käyvän asekauppaa ihmisoikeuksia rikkovien maiden kanssa.

Kaari Mattila totesi, että asiantuntijat ovat 9/11-terroristi-iskun jälkeisenä aikana selittäneet asioita turvallisuuskäsitteellä, vaikka useasti pitäisi puhua itse asiassa esimerkiksi sosiaalipoliitikasta. Meillä on turvallisuus läpäissyt eetoksen. Me luomme myös uhkia ja pelkoja, ja siksi inhimillisestä turvallisuudesta tai YK:sta ei puhuta ollenkaan ulkopoliittisessa strategiassa. Turvallisuus käsitteenä on ennen kaikkea laajaa. Meillä on turvallisuudesta puhuttaessa erityisesti kaksi suurta huolta: köyhyyden lisääntyminen ja eriarvoisuus. Mattila muistutti, että syrjintä lisää turvattomuutta ja turvallisuushukia. Tämän takia Suomen pitäisi pysyä maana, jossa näistä taistellaan sekä sisäisinä että ulkoisina kysymyksiä. Siksi Mattila muistutti, että jos halutaan vakautta yhteiskuntaan, täytyy ihmisoikeuksien näkyä myös.

Antti Häikiö kysyi paneelin teeman mukaisesti, vaikuttaako ulkoinen turvallisuus sisäiseen politiikkaan? Häikiö muistutti, että valtioneuvosto on tehnyt nyt ulko- ja turvallisuuspoliittisen sekä sisäisen turvallisuuden selonteon ja puolustuspoliittinen selonteko on tulossa. Näillä selonteoilla pohditaan tarkasti selonteon alla olevaa aihetta laajemmin kuin pelkässä kokonaisturvallisuuden selonteossa. Häikiön mielestä on hienoa, että ulkoisilla vaikutuksilla on suhde sisäiseen ja toisinpäin. Meidän täytyisi muistaa, että me emme elä kuplassa vaan yllätyksiä voi tapahtua. Krimin tapahtumat, Daesh ja maahanmuutto yllättivät meidät. Suomessa ei oltu ymmärretty, että ulkoiset asiat vaikuttavat myös sisäisiin asioihin. Mutta jos Häikiöltä kysyttäisiin, vaikuttavatko ulkoiset asiat liikaa sisäisiin, vastaus oli hänen mielestään ei. Sisäministeriön linjauksen mukaan turvallisuus ei koskaan vaikuta liikaa.

Yleisö esitti lisää kysymyksiä: Onko käyty keskustelua presidentin roolin häviämisestä? Mitä tulee tiedusteluun, viranomaisilla on jo vähän resursseja tutkia vain syyllisiä. Kansalaisiin

kohdistuvaa valvontaa tapahtuu jo nyt, kun ulkomaat ja yritykset valvovat. Kokonaiskuva turvallisuudesta muuttuu nopeasti kuten myös valvonta.

Kansanedustaja Mikkonen oli erityisesti huolissaan ulkopoliitikan hallinnasta hallituksessa, sillä pääministeri ei ole kiinnostunut ulkopoliitikasta ja hallituksesta ovat lähteneet ne konkarit, jotka ovat olleet ulkopoliitikassa perällä. Koska hallituksessa ei ole ulkopoliitikassa perällä olevia ministereitä, paitsi ulkoministerimme, on presidentille jäänyt vastuu huolehtia siitä. Tämä on Mikkosen mukaan aito ongelma ja hän toivoikin, että Sipilä ottaisi ulkopoliitikassa johtajan roolin. Mikkonen myös vastasi kysymykseen, vaikuttavatko ulkoiset asiat liikaa sisäisiin, vastaus oli häneltäkin ei. Hänen mukaansa virallisten selontekojen mukaan sisäministeriö miettii vain omasta näkökulmastaan. Samalla se on kyllä unohtanut kansalaisten näkökulman ja sen miten yhteiskuntarauha voidaan säilyttää. Ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa uupuvat taas rajapinnat sisäiseen turvallisuuteen. Mikkonen myös paljasti, että puolustuspoliittisesta selonteosta on tulossa entistä erilaisempi ja resurssipainotteisempi kuin toisista selonteista. Mikkonen myös totesi, että totta kai uhkakuvat nousevat, kun uhkia on enemmän. Hän kysyikin, missä ja milloin tulee se kohta, kun katsotaan selontekoja ja kootaan asioita yhteen?

Häikiö totesi, että tilanteen kokokuvaa laativat monet viranomaiset. Resurssien jako sekä yhteistyönteko tuovat lisäarvoa. Kysymys onkin näissä asioissa se, rakennammeko turvallisuutta voimavarana vai kulueränä?

Puistola vastasi, että Suomeen piti tulla kattostrategia, mutta sen luomisessa epäonnistuttiin. Puistola totesi, että Mattilan huomio tällaisesta alarmistisuudesta on hyvä. Kansalaisille yritetään luoda turvallisuutta varautumalla ongelmiin, mutta samalla myös kuvataan uhkakuvioita. Puistola myös muistutti, että valitettavasti myös Ruotsi ja Venäjä valvovat tietoverkkoja, joita myös suomalaiset käyttävät. On hyvin ongelmallista se, että viranomaiset noudattavat tiedustelulakia, mutta yritysten ei tarvitse. Oikeusvaltioperiaate on hyvä ja hienoa asia, mutta valitettavasti ihmiset eivät keskustele ääripäiden kanssa.

Mattila muistutti, että rajapinnat ovat aina hyvin tärkeitä. Ihmisoikeusjärjestöt ovat aina ensimmäisiä uhreja, kun rapautetaan yhteiskuntaa. Myös siiloutuminen on hänen mielestään uhkaavaa. Ei ole hyvä asia, että kaikki samanlaiset asiantuntijat

pakkautuvat vain omiensa joukkoon, eivätkä käy laajempaa keskustelua.

Toiminnanjohtaja Anne Palm totesi, että erilliset turvallisuusselonteot ovat huonoa kehitystä, sillä se tarkoittaa juuri tätä siiloutumista. On erikoista, miten puheissa edistetään EU:n ja Suomen kokonaisvaltaista kriisinhallintaa, vaikkei tätä tapahdu käytännössä. Turvallisuusasioita tulisi tarkastella kokonaisvaltaisesti.

Yleisö esitti taas kysymyksiä. Miten tiedustelulaista saadaan tehokas ja teosta kriminalisoitu? Auttaako pienien joukkojen lähettäminen kohdennetussa kriisinhallinnassa?

Puustola totesi, ettei tunne lainsisältöjä. Nyt jo kuitenkin laissa tunnetaan terroristinen matkustaminen, ja se on ollut ylipäättänsä trendi länsimaissa. Hänen mielestään se ei ole kuitenkaan mikään ns. porttihuume seuraavaan tiedustelulakiin.

Häikiö muistutti, että kriisinhallinta ei ole enää sitä, että juoksemme ilmiöiden perässä. Jos puhuisimme muusta, olisi se politiikkaa. Kriisinhallinnan työkalut täytyy joka kerta sovittaa tilanteen mukaan. Suomi onkin EU:n globaalin strategian toimeenpanossa esittänyt täsmäoperaatioita. Häikiö muistuttikin, että jos tiedostamme ongelman, voimme vastata siihen sopivimmalle välineellä.

Häikiö jatkoi selonteosta. Niiden tarkoituksena oli olla ns. tyhjennysharjoitus. Näin voidaan kasvattaa resilienssiä. Tämä oli pelkkä välivaihe, kun tarkoituksena on luoda kokonaisvaltaisempaa käsitystä turvallisuudesta. Ministeriöillä on olemassa paperi, jossa on kerrottu viisi pointtia, jotka ovat yhdenmukaisia jokaisessa selonteossa. Häikiö muistutti myös, että inhimillistä turvallisuutta ei saa unohtaa - ”Don't leave people behind”. Inhimillinen turvallisuus on tärkeä prinssiippi, kun luodaan turvallisuutta. Häikiö jatkoi myös tiedustelulaista. Tiedustelun tulisi olla tehokkaampaa. Tiedustelua tulisi kehittää niin, että se olisi hyvä hyvälle ja paha pahoille.

AKATEMIAN YHTEENVETO JA PÄÄTÖS

Tarja Kantola, puheenjohtaja, Laajan turvallisuuden verkosto WISE

Kantola kiitti kaikkia puhujia ja osallistujia. Akatemian ensimmäisenä päivänä puhuttiin EU:n globaalistrategiasta. Maailma muuttuu koko ajan ja Suomessakin tulee olla valmiutta kohdata muutoksia. On hyvä perehtyä kunnolla EU:n globaalistrategiaan ja vaikuttaa sen toimeenpanoon.

Akatemian toisen päivänä puhuttiin paljon maahanmuutosta, kokonaisturvallisuudesta ja sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden suhteesta. Ne ovat asioita, joita on syytä lisätä tutkia ja joista jatketaan keskustelemista. Suomessa on hyvä malli, jossa asioita arvioidaan huolellisesti eikä rynnitä suoraan. On tärkeää, että tätä jatketaan myös kansalaisyhteiskunnan kanssa.